

POSTANOWIENIE

14 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 marca 2025 r. w Warszawie wniosku I.K.

o zbadanie spełnienia przez sędziego SN Kamila Zaradkiewicza wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie II CSKP 2023/22

z powództwa I.K.

przeciwko Gminie Miasta E.

o zapłatę

odrzuca wniosek.

(R.N.)

UZASADNIENIE

1. Wnioskiem złożonym w sprawie II CSKP 2023/22 powódka I.K. domagała się stwierdzenia braku spełniania wymogów niezawisłości i bezstronności przez SSN Kamila Zaradkiewicza. Wniosła również o „stwierdzenie, że z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy dochodzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności mającego wpływ na wynik sprawy”.

I.K. podniosła, że sędzia Kamil Zaradkiewicz został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, powódka wywodziła,

że ukształtowana przez wskazaną wyżej ustawę procedura wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa spowodowała, iż władza sądownicza utraciła wszelki wpływ na skład tego organu, a w ten sposób pośrednio – również w związku z nowelizacjami innych ustaw ustrojowych – także na kandydatów przedstawionych Prezydentowi RP w celu powołania na stanowisko sędziego, również sędziego Sądu Najwyższego. Spowodowało to zasadnicze osłabienie roli Krajowej Rady Sądownictwa jako patrona niezależności i niezawisłości sędziów. Przekłada się to na status sędziów powołanych przez Krajową Radę Sądownictwa. Orzeczenie zaś wydane z udziałem wadliwie powołanego sędziego na podstawie wniosku KRS w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. oznacza naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez Konstytucję oraz prawo międzynarodowe i unijne.

Ponadto w przekonaniu powódki praktyka orzecznicza SSN Kamila Zaradkiewicza – sprzeczna z dotychczasową utrwaloną (przez 20 lat) linią orzeczniczą – w sprawach dotyczących roszczeń o zapłatę różnicy między dotacją należną organowi prowadzącemu przedszkole niepubliczne, a faktycznie wypłaconą przez jednostkę samorządu terytorialnego, prowadzi do pokrzywdzenia podmiotów prowadzących przedszkola niepubliczne z powodu odmiennego ujęcia charakteru roszczenia, a zatem prowadzenia postępowania sądowego oraz zakresu twierdzeń i dowodów, jakie strona powodowa prezentuje przed sądem. Interpretacja prezentowana przez sędziów powołanych do orzekania w Sądzie Najwyższym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. jest wadliwa, ponieważ narusza zasadę jednolitości orzecznictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

2. Zgodnie z art. 29 § 5 u.SN dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących

uprawnionego oraz charakteru sprawy (tzw. test niezawisłości i bezstronności sędziego).

3. Artykuł 29 § 9 u.SN stanowi, że wniosek inicjujący test niezawisłości i bezstronności sędziego powinien – pod rygorem jego odrzucenia bez wezwania do usunięcia braków formalnych (art. 29 § 10 u.SN) – czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w § 5 (pkt 1) oraz przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie (pkt 2). Skoro w założeniu ustawodawcy ów wniosek ma zmierzać do stwierdzenia niespełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów (naruszenia standardu) niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, oczywiste jest, że nie wystarczy przytoczenie okoliczności towarzyszących powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego (w szczególności ewentualnych wadliwości procedury nominacyjnej) i jego postępowania po powołaniu (przykładowo czynności jurysdykcyjnych, oświadczeń i wypowiedzi), które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności, ale konieczne jest także wskazanie okoliczności świadczących o tym, że deficyt ten może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (zamiast wielu postanowienie SN z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22 wraz z licznymi zarządzeniami powołanymi w jego uzasadnieniu).

4. Wniosek powódki w sprawie II CSKP 2023/22 w sposób oczywisty nie czyni zadość tym wymaganiom. Wprawdzie powódka wskazuje na okoliczności towarzyszące powołaniu SSN Kamila Zaradkiewicza (powołanie w ramach wadliwego postępowania konkursowego, z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa wyłonionej po uprzednim skróceniu w sposób niezgodny z Konstytucją RP kadencji legalnie istniejącej Rady), jednakże przywołane okoliczności towarzyszące powołaniu SSN Kamila Zaradkiewicza mają charakter ogólny i mogłyby oddziaływać na ocenę dochowania standardu niezawisłości i bezstronności w każdej sprawie rozpatrywanej przez Sędziego, co w oczywisty sposób ignoruje brzmienie art. 29 § 5 u.SN. Ustawodawca w art. 29 § 5 u.SN jednoznacznie wykluczył abstrakcyjne badanie spełnienia przez sędziego

wymogów niezawisłości i bezstronności, i dopuścił stosowanie tej instytucji tylko, gdy w okolicznościach danej sprawy pozostałe fakty przytoczone na uzasadnienie wniosku wskazują na możliwość braku niezawisłości lub bezstronności sędziego przy rozstrzyganiu tej konkretnej sprawy czy też na możliwość postrzegania przez stronę sędziego jako zawisłego lub stronniczego (zob. np. postanowienie SN z 22 maja 2023 r., III CB 23/23).

Powódka nie sprostowała również obowiązкови przedstawienia okoliczności postępowania SSN Kamila Zaradkiewicza – już po jego powołaniu – które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności w sprawie II CSKP 2023/22. Uwypuklony przez I.K. argument jakoby praktyka orzecznicza SSN Kamila Zaradkiewicza – sprzeczna z dotychczasową utrwaloną (przez 20 lat) linią orzecniczą – w sprawach dotyczących roszczeń o zapłatę różnicy między dotacją należną organowi prowadzącemu przedszkole niepubliczne, a faktycznie wypłaconą przez jednostkę samorządu terytorialnego, nie może zostać uznany za przytoczenie okoliczności dotyczących postępowania SSN Kamila Zaradkiewicza po jego powołaniu. Po pierwsze, zarzucając odejście od utrwalonej (przez 20 lat) linii orzecniczej I.K., powołała się wyłącznie na jeden wyrok Sądu Najwyższego z 3 stycznia 2007 r. i przedstawiła swoje stanowisko co do istoty sprawy II CSKP 2023/22. Po drugie, zarzut odejścia od utrwalonej linii orzecniczej nie został w jakikolwiek sposób powiązany z niezawisłością i bezstronnością Sędziego w konkretnej sprawie. W szczególności nie przedstawiono żadnego twierdzenia ani potwierdzającego go dowodu, że poglądy prawne SSN Kamila Zaradkiewicza, w tym w powiązaniu z okolicznościami jego powołania, rzucają cień wątpliwości co do jego bezstronności i niezawisłości w sprawie II CSKP 2023/22.

Braki te zgodnie z art. 29 § 10 zd. 1 u.SN stanowią podstawę do odrzucenia wniosku.

6. Zgodnie z art. 29 § 10 u.SN wniosek niespełniający wymagań, o których mowa w § 9, podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Ustawodawca nie sprecyzował, jaki skład Sądu Najwyższego jest właściwy do zbadania jego dopuszczalności, w tym spełnienia wymagań formalnych

i terminowości jego złożenia, a w konsekwencji ewentualnego odrzucenia. W art. 29 § 15 u.SN ustawodawca określił jedynie skład właściwy do „rozpoznania” wniosku; użyte w tym przepisie sformułowanie oznacza merytoryczne rozpoznanie wniosku, a zatem podjęcie decyzji o uwzględnieniu wniosku (wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy) albo o oddaleniu wniosku (art. 29 § 18 i 19 u.SN). Wprawdzie na gruncie przepisów o zażaleniu dominuje stanowisko, że pojęcie „rozpoznania zażalenia”, o którym mowa w art. 397 § 1 k.p.c., obejmuje również orzeczenie co do jego dopuszczalności (uchwały SN: z 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20, OSNC 2021, nr 11, poz. 74; z 7 grudnia 2021 r., III CZP 87/20, OSNC 2022, nr 7-8, poz. 67), jednakże przyjęcie takiego rozumienia również na gruncie przepisów o teście prowadzi do wniosków niemożliwych do przyjęcia.

Po pierwsze, nie może budzić wątpliwości, że pojęcie „rozpoznawać” nie ma w przepisach prawa procesowego i ustrojowego w pełni utrwalonej treści, co wyłącza możliwość automatycznego odnoszenia jego znaczenia przyjętego na tle określonej regulacji do innych przepisów, w związku z czym prawidłowe odczytanie jego sensu powinno być zawsze poprzedzone analizą kontekstu językowego, w jakim zostało użyte, i odwołaniem się do adekwatnych argumentów celowościowych.

Po drugie, przyjęcie, że odrzucenie wniosku o test jest rozpoznaniem tego wniosku, oznaczałoby, że o odrzuceniu wniosku – z powodu braków formalnych, z powodu złożenia z naruszeniem terminu lub z powodu niedopuszczalności z innych przyczyn – musiałby każdorazowo decydować skład 5 sędziów, po uprzednim wysłuchaniu sędziego, którego wniosek dotyczy (art. 29 § 15 u.SN). Obowiązek wysłuchania sędziego, jeżeli wniosek *a limine* polega odrzuceniu, podważa racjonalność przyjętego sposobu procedowania.

Po trzecie, uwzględniając, że z powyższych argumentów wynika, iż skład Sądu Najwyższego właściwy do odrzucenia wniosku nie został uregulowany w ustawie o Sądzie Najwyższym, zwłaszcza zaś w art. 29 § 15 u.SN, niezbędne jest odwołanie się do odpowiednio stosowanych przepisów o zażaleniu obowiązujących w postępowaniu, którego wniosek dotyczy (art. 29 § 24 u.SN). I tak, nakazane w art. 29 § 24 u.SN odpowiednie zastosowanie przepisów o zażaleniu

odsyła do art. 397 § 1 k.p.c., zgodnie z sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego. Jednak również ten przepis wspomina o „rozpoznaniu” zażalenia, a zatem został wyłączony przez art. 29 § 15 u.SN (nakazujący rozpoznanie wniosku w składzie 5 sędziów).

W konsekwencji na mocy art. 367¹ § 2 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w związku z art. 29 § 24 u.SN odrzucenie wniosku powinno nastąpić w składzie jednoosobowym, na posiedzeniu niejawnym. Ten przepis stanowi bowiem podstawę określenia składu orzekającego o odrzuceniu środków zaskarżenia na posiedzeniu niejawnym.

Po czwarte wreszcie, nie można pominąć, że w procedurze karnej wobec pisma stanowiącego środek odwoławczy (art. 29 § 24 u.SN), które nie spełnia wymogów formalnych lub złożone jest po terminie, prezes sądu wydaje zarządzenie o odmowie jego przyjęcia (art. 429 § 1 k.p.k.), w związku z czym na gruncie art. 29 § 10 u.SN przyjmuje się, iż odrzucenie następuje w formie zarządzenia Prezesa Izby Karnej lub Prezesa Izby Odpowiedzialności Zawodowej, a zatem również z zaangażowaniem jednego sędziego w kontrolę formalną wniosku. Skoro tak, angażowanie składu pięcioosobowego, właściwego do merytorycznego rozpoznania wniosku, także do jego odrzucenia ze względu na niespełnienie wymagań formalnych w sprawach z zakresu prawa cywilnego byłoby całkowicie nieracjonalne.

Stanowisko co do składu jednoosobowego odrzucającego wniosek na podstawie art. 29 § 10 u.SN jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienia SN: z 25 kwietnia 2024 r., III CB 39/24; z 10 maja 2024 r., III CB 7/24; z 11 lipca 2024 r., III CB 49/24; z 20 listopada 2024 r., III CB 90/24; wcześniejsze judykaty wobec zmiany przepisów Kodeksu postępowania cywilnego z dniem 28 września 2023 r. straciły w tym zakresie swoją aktualność).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(R.N.)

[a.ł])

